

ГРУПЫ ГАРАДЗІШЧАЎ ЖАЛЕЗНАГА ВЕКУ МІЖРЭЧЧА ДЗІСНЫ І УШАЧЫ

А. Л. КОЦ, Д. У. ДУК

In territory between the rivers Disna and Ushachi are founded 7 artificial groups of sites of ancient settlement. The total of the strengthened settlements in one group makes 3-4 settlements. Affirms that territory between the rivers Disna and Ushachi has been densely enough populated in the Iron Age

Ключевые слова: гарадзішча, жалезны век, днепра-дзвінская культура

У Віцебскім Падзвінні сканцэнтравана вялікая колькаць гарадзішчаў, датуемых рознымі перыядамі жалезнага веку. У большасці выпадкаў яны размяшчаюцца групамі – «гнёздамі».

«Гняздовае» групуванне ўмацаваных паселішчаў сведчыць аб родавым рассяленні насельніцтва. Мяркуецца, што на адным гарадзішчы пражывала адна патрыярхальная сям'я, а некалькі сем'яў утваралі род (2–4 гарадзішчы – «гняздо») [2, с. 80].

Паводле В. І. Шадыры, насельніцтва жалезнага веку было звязана племянной структурай. Плямёны размяшчаліся ў міжрэччы прытокаў Заходняй Дзвіны і Дняпра. Даследчык лічыць, што адно з такіх плямён пражывала ў міжрэччы Дзісны і Ушачы [2, с. 81]. На акрэсленай тэрыторыі можна вылучыць 8 груп гарадзішчаў:

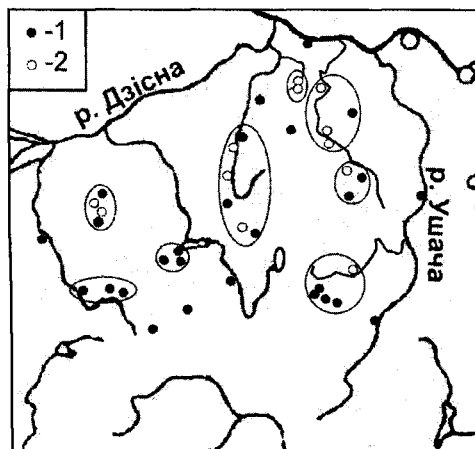
- Кубліцкая (Кублічы, Чамярычына, Белякоўшчына, Лісічына, Селішча).
- Замошская (Замошша, Гарадок, Лесава).
- Паддубніцкая (Паддубнікі, Шчаўкуны, Старыя Зябкі, Падауты, Зароўе, Зарэчча).
- Свільская (Брыкіці, Юзэфова, Свіла І).
- Глыбоцкая (Глыбокае, Падгаі, Зарубіна).
- Запрудская (Запруддзе, Зубкі, Гараватка, Бушыкі).
- Шпакоўшчынская (Шпакоўшчына, Глінскія (Ветрына), Нача, Катушонкі).
- Субачаўская (Субачава 1, Субачава 2).

Назва груп паходзіць ад назвы найбольш даследаванага гарадзішча. Групы гарадзішчаў вылучаюцца як па крытэрыю блізкага размяшчэння адно каля аднаго, так і злучанасці воднымі сувязямі (на берагах адной ракі, або на яе прытоках). Такім чынам, некаторыя гарадзішчы размяшчаюцца на адлегласці 2–5 км, а іншыя за 10–20 км адно ад аднаго. Пры вылучэнні груп увага надзяляецца і храналагічнаму падабенству помнікаў.

Прынята лічыць, што колькасць гарадзішчаў у групе складае пераважна 2–3 [1, с. 11; 3, с. 23]. У міжрэччы Дзісны і Ушачы ў большасці груп налічваецца 3–4 гарадзішчы, ці нават 5–6.

Толькі ўскосна можна меркаваць аб стасунках паміж жыхарамі гарадзішчаў адной групы. Назіраецца падабенства матэрыяльнай культуры ў межах адной групы (прылады працы на гарадзішчах Замошша і Гарадок). Гэта сведчыць аб сувязях паміж патрыярхальнымі сям'ямі. Падабенства прылад прыцы і зброі паміж групамі (гарадзішчы Гарадок – Кублічы; Паддубнікі – Запруддзе, Кублічы) сведчыць, верагодна, аб мірных стасунках паміж радамі.

Далейшае вывучэнне гарадзішчаў і адкрыццё новых помнікаў жалезнага веку дазволіць вылучыць новыя групы і даследаваць сацыяльныя сувязі насельніцтва азначанага перыяду.

Мал. 1. Карта гарадзішчаў (з вылучэннем груп) міжрэчча Дзісны і Ушачы; (1-даследаваныя помнікі, 2-помнікі, якія патрабуюць удакладнення датыроўкі)

Літаратура

1. Шадыра, В. І. Беларускае Падзвінне (I тысячагоддзе н.э.). – Мінск: ДНУ “Інстытут гісторыі НАНБ”, 2006. – 150 с.
2. Шадыра, В. І. Днепра-дзвінская супольнасць у I тыс. н.э. // Тэзісы канферэнцыі “Беларусь у сістэме транс’еўрапейскіх сувязяў у I тыс. н.э. – Мн. 1996. С. 80–82.
3. Шмидт Е. А. Племена верховьев Днепра до образования древнерусского государства. Днепро-двинские племена (VIII в. до н.э. – III в. н.э.). – М.: Прометей, 1992. – 208 с.